

РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОГО РИНКУ АВІАЦІЙНИХ ПАСАЖИРСЬКИХ ПЕРЕВЕЗЕНЬ

Стаття містить результати дослідження розвитку українського ринку авіаційних пасажирських перевезень в посткризовий період.

Ключові слова: тенденції розвитку ринку, криза, сегментування ринку.

Статья содержит результаты исследования развития украинского рынка авиационных пассажирских перевозок в посткризисный период.

Ключевые слова: тенденции развития рынка, кризис, сегментация рынка.

The article contains results of the research of the Ukrainian market of aviation passenger transportation growth in the post-crisis period.

Key words: market development tendencies, crisis, market segmentation.

Постановка проблеми. Світова фінансово-економічна криза здійснила негативний вплив, суттєво знизивши рівень зростання економіки України. Не уникла суттєвого погіршення і галузь надання транспортних послуг, що обумовлено значним скороченням попиту на пасажирські і, особливо, вантажні перевезення.

Український ринок транспортних послуг відновлюється дуже повільно – середньорічні темпи росту галузі за період з 2009 по 2011 рр. становлять (-8,5%), але попит на послуги окремих сегментів транспортного ринку України зростає більш інтенсивно, обумовлюючи зростання відповідних сегментів. Український ринок авіаційних перевезень в посткризовий період характеризується суттєвим зростанням обсягів, що свідчить про досить стрімкий вихід з кризової ситуації 2009 року: середньорічні темпи росту за період з 2009 по 2011 рр. склали майже 10%. Для порівняння той же показник в сегменті пасажирських перевезень залізничним транспортом становить (-1,75%).

Невирішена раніше частина загальної проблеми. Зростання обсягів наданих послуг в сегменті авіаційних пасажирських перевезень відбувається за рахунок збільшення платоспроможного попиту, що зумовлено рядом факторів, визначення яких дозволить стабілізувати досягнуті позиції і покращити їх в майбутньому.

Дослідження тенденцій, які склалися в посткризовий період в сегментах транспортної галузі України дозволить визначити причин, що їх обумовлюють.

Метою даної статті є аналіз тенденцій, які склалися в сегменті авіаційних пасажирських перевезень та визначення факторів, які обумовлюють зростання попиту.

Основний матеріал. Фінансово-економічна криза характеризується скороченням обсягів виробництва, падінням платоспроможного попиту, зниженням рівня цін на світових сировинних ринках та ринках товарів низького рівня переробки. Одночасно посилюється нестабільність фінансових ринків, а в країнах з несталою або слабкою економікою спостерігається прискорений відтік капіталу. Транспортна система не є виключенням, і в результаті скорочення внутрішнього виробництва і попиту всередині країни і на зовнішніх ринках знижується завантаженість транспорту.

Транспорт відіграє одну з ключових ролей в економічному розвитку України. Досягнення стійкого економічного зростання є неможливим без ефективної системи транспортних комунікацій. За даними Державної служби статистики України частка транспортної діяльності у створенні валової доданої вартості становить 13%.

Державною програмою розвитку транспортної галузі передбачається її поступове інтегрування у європейську та світову транспортну мережу, оскільки надійні міжнародні транспортні комунікації створюють необхідні умови для прискореного розвитку, сприяють вирішенню важливих завдань сьогодення у зовнішньоторговельних операціях й дозволяють збільшити обсяги міжнародних перевезень. Важливим тут є дотримання вимог євростандартів. Інтеграція національної транспортної інфраструктури в єдину транснаціональну мережу є державним пріоритетом дій на найближчі роки.

Тенденції, які склалися на українському ринку транспортних послуг, є свідченням поступового виходу галузі з кризової ситуації.

2009 рік характеризується найбільшим скороченням обсягів пасажирських транспортних послуг, а вже 2011 рік демонструє позитивну динаміку за результатами року. Порівнюючи тенденції в окремих сегментах зазначеного ринку, а саме в сегменті авіаційних і залізничних пасажирських перевезень, можна дійти висновку про більш інтенсивне збільшення попиту саме на авіаційні перевезені в посткризовий період.

Збільшення різноманіття маршрутів та розширення географії авіаційного сполучення України разом із поступовим економічним відновленням обумовлюють зростання попиту на пасажирські авіаперевезення.

Чому ж обсяги авіаційних пасажирських перевезень зростають більш стрімко, аніж обсяги перевезень іншими транспортними

засобами? Відповіді на це питання допоможе аналіз споживачів.

Результати проведеного якісного аналізу споживачів узагальнені в таблиці 1.

Таблиця 1

Якісний аналіз інтенсивності споживання послуг авіаційних пасажирських перевезень різними сегментами споживачів

Сегменти споживачів за рівнем доходів	Послуги авіаційних перевезень				
	Внутрішні регулярні	Міжнародні			
		чартери	бюджетні	економ класу	бізнес класу
Дуже високий					
Високий					
Середній					

- дуже інтенсивне споживання послуги   - послуга не споживається

Споживачів авіаційних пасажирських перевезень можна умовно поділити на три цільові сегменти за рівнем доходів:

- до споживачів послуг регулярних міжнародних перевезень бізнес класом належать пасажирів з дуже високим рівнем доходів. До цього цільового сегменту відносяться політики та члени їх родин, представники цоу-бізнесу, публічні особи, бізнесмени, представники керівництва міжнародних організацій/компаній, державні службовці вищої ланки. Представники цього цільового сегменту користуються послугами авіаційного транспорту для здійснення численних перельотів міжнародними авіалініями. Цей сегмент споживачів формує попит на ринку дорогих авіаційних послуг, який характеризується ціновою нееластичністю. Більш вагомими для цього сегменту споживачів є нецінові фактори: імідж авіакомпанії, рівень безпеки і сервісу, прямі рейси або рейси зі зручними стиковками. Альтернативу внутрішнім перевезенням для цього сегмента складають перечення власними літаками, вертольотами або автомобілями;

- до споживачів послуг регулярних і нерегулярних міжнародних перевезень економ класу та внутрішніх перевезень відносяться пасажирів з високим рівнем доходів. Цей цільовий сегмент складають представники малого і середнього бізнесу, успішні фермери, співробітники банків, страхових, консалтингових фірм, державні службовці середньої ланки. Цей сегмент споживачів характеризується певною ціновою еластичністю попиту, рівень якої

нівельюється необхідністю у ділових відрядженнях;

- до споживачів послуг міжнародних бюджетних авіаліній та частково внутрішніх перевезень належать пасажирини з середнім рівнем доходів. Альтернативу внутрішнім перевезенням для цього сегмента складають перевезення автомобільним і залізничним транспортом. Цей сегмент характеризується високим рівнем цінової еластичності.

Нарощування обсягів авіаційних пасажирських і вантажних перевезень залишається першочерговим завданням. Слід зазначити, що у 1990 р. послугами авіаційного транспорту України скористалися 15 млн пасажирів, а пасажирооборот дорівнював 16,1 млрд пкм, тоді як у 2011 р. авіаційним транспортом було відправлено близько 7,5 млн. пасажирів, що на 22,9% більше показника 2010 р. Загальний пасажирооборот продемонстрував зростання на 25,5% і склав у 2011 р 13,8 млрд пкм, Основну частку (до 85%) склали міжнародні перевезення, на внутрішні ж, внаслідок високих тарифів, припадає невелика частка ринку. Спираючись на метод порівняння, можна стверджувати, що український ринок пасажирських авіаційних перевезень має суттєвий потенціал, і темпи його зростання обумовлені вирішенням наступних питань, пов'язаних із:

- задоволенням національних інтересів в розвитку цивільної авіації, які полягають у збільшенні доходів вітчизняних авіапідприємств і, відповідно, податкових надходжень до бюджету, у забезпеченні національної безпеки в сфері авіаційних пасажирських перевезень;

- забезпеченням надання населенню якісних послуг за оптимальними цінами;

- інтеграція у європейську та світову транспортну мережу шляхом збільшення кількості напрямків прямого сполучення України з іншими країнами світу для задоволення попиту в сегменті споживачів з високим і дуже високим рівнем доходів;

- розвиток бюджетних авіаційних перевезень на міжнародних і внутрішніх авіалініях для задовольнити попиту на авіаційні швидкісні перевезення в сегменті споживачів з середнім рівнем доходів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Офіційний портал державної авіаційної служби України [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.avia.gov.ua/>

2. Офіційний сайт державної служби статистики України [Електронний ресурс].- Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

3. Кулаев Ю.Ф. Экономика гражданской авиации Украины. Монография. – К.: Издательство «Фенікс». 2004 – 667 с.

4. *Leader W.G, Kyritsis N. Marketing in practice. – London.: Stanley Thornes (Publishers) Ltd. 2000 –242 p.*